

E ISSN 0134 — 6393

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
УМАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
САДІВНИЦТВА**

засновано в 1926 р.

**Частина 2
Економіка**

**ВИПУСК
75**

Умань — 2011

УДК 63(06)

Включено до переліків №1 і №6 фахових видань ВАК України з сільськогосподарських та економічних наук (Бюлетень ВАК України №8 і №11, 2009 рік).

У збірнику висвітлено результати наукових досліджень, проведених працівниками Уманського національного університету садівництва та інших навчальних закладів Міністерства аграрної політики України та науково-дослідних установ УААН.

А.Ф. Головчук — доктор техн. наук (відповідальний редактор), С.П. Сонько — доктор геогр. наук (заступник відповідального редактора), О.І. Здоровцов — доктор економ. наук, Л.В. Молдаван — доктор економ. наук, А.С. Музиченко — доктор економ. наук, В.С. Уланчук — доктор економ. наук, О.М. Шестопаль — доктор економ. наук, О.О. Школьний — доктор економ. наук, О.О. Непочатенко — доктор економ. наук, С.П. Полторецький — кандидат с.-г. наук (відповідальний секретар).

За достовірність інформації відповідають автори публікацій.

Рекомендовано до друку вченою радою УНУС, протокол № 4 від 10 лютого 2011 року.

Адреса редакції:

м. Умань, Черкаської обл., вул. Інститутська, 1.

Уманський національний університет садівництва, тел. : 3–22–35

Свідоцтво про реєстрацію KB № 13695 від 03.12.07 р.

© Уманський національний університет садівництва, 2011

ЧАСТИНА 2

ЕКОНОМІКА

В статье подана методика оценки информации, которая является результатом ведения бухгалтерского учета на предприятии за определенными критериями ее качества. Данная методика является первым этапом общей оценки ведения бухгалтерского учета на предприятии, которая включает кроме результата — информации, оценку процесса учетно-аналитического обеспечения.

Ключевые слова: методика оценки информации, бухгалтерский учет, учетно-аналитическое обеспечение.

The method of estimation of information which is the result of accounting at an enterprise according to certain criteria of its quality is given in the article. This method of estimation is the first stage of general estimation of accounting at an enterprise, which includes besides the estimation of the result such criteria as information, estimation of the process of the accounting-analytical support/collateral

Key words: methods of estimation of information, record-keeping, registration-analytical support.

УДК 664:65.012.34

ЛОГІСТИКА УПРАВЛІННЯ ПОСТАВКАМИ МОЛОКА НА МОЛОКОПЕРЕРОБНІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

**О. В. БЕЗСМЕРТНА, І. В. ШВАРЦ, кандидати економічних наук
Вінницький національний технічний університет**

Розглядаються особливості та відмінності логістичного та антикризового управління; в межах логістичного та антикризового управління визначається оптимальний розмір виробничих запасів на групах молокопереробних підприємств Вінницької області та вплив рівня використання запасів на фінансові результати діяльності заводів.

Впровадження в практику промислових підприємств сучасних підходів і методів управління ефективністю функціонування і розвитку підприємства на принципах логістики стає одним з ключових чинників виходу економіки з кризи.

Існує багато різних трактувань логістики, на основі аналізу яких можна виділити декілька основних напрямів у визначенні поняття «логістика». Одне з них пов'язане з функціональним підходом до товароруху, інше представлене більш широким поняттям: окрім управління рухом товару воно включає також аналіз ринку постачальників, споживачів, координацію попиту та пропозиції на ринку. Найбільш прийнятним із

практичної і теоретичної точки зору є визначення логістики як широкого поняття кризового стратегічного управління процесами бізнесу з метою досягнення максимально ефективної діяльності підприємства.

Виходячи з того, що більшість українських підприємств, зокрема молокопродуктового підкомплексу, знаходяться в умовах кризової ситуації, визначимо, що виникає необхідність у врахуванні аспектів антикризового управління при розробці стратегії на всіх етапах діяльності, починаючи з моменту постачання сировини.

Необхідно розрізнити критерії ухвалення рішень в умовах логістичного та антикризового управління. У рамках логістичного управління даний критерій можна звести до досягнення стратегічних цілей розвитку в довгостроковому аспекті та максимізації прибутку в короткостроковому. Під час переходу підприємства в кризовий стан довгостроковий аспект втрачає свою актуальність, а в короткостроковому аспекті критерієм стає максимізація або економія грошових коштів. При цьому максимізація грошових коштів може та повинна здійснюватись заходами, неприйнятними з позицій логістичного управління. Антикризове управління допускає будь-які втрати (в тому числі і майбутні), ціною яких можна добитись відновлення платоспроможності підприємства сьогодні, проте ліквідація об'єктів основного виробництва в тяжких умовах антикризового управління є небажаною і допустима тільки як крайній захід [5].

Враховуючи вище сказане, доцільним стає поєднання підходів логістичного та антикризового управління на молокопереробних підприємствах, які сьогодні переживають кризу постачання молока. А визначення оптимального розміру поставки сировини на ці підприємства розглядається як один із перспективних шляхів їх розвитку.

Особливості та критерії оптимізації поставок сировини на переробні підприємства розглядають такі вітчизняні учені, як Крикавський Є. В., Окландер М. А., Хромов О. П. Проблема інтеграції в молокопродуктовому підкомплексі, виробництва та реалізації молочної сировини присвячені роботи таких науковців: Моргун О. В., Лисенко А. М., Довгань Р. С. Однак, недостатньо опрацьованими залишаються шляхи оптимізації постачання сировини на молокопереробні підприємства в умовах кризи.

Вищезазначене обумовило мету цієї роботи — визначення оптимального обсягу молочної сировини на молокопереробних підприємствах Вінницької області та коригування їх політики постачання з врахуванням рівня витрат.

Методика досліджень. При написанні статті застосовувалися такі методи: монографічний — при дослідженні питань ефективності постачання на молокопереробних підприємствах Вінницької області; групування — для встановлення залежності ефективності логістичної концепції підприємств від рівня управління постачанням; графічний — для наочного відображення динаміки показників розвитку підприємств галузі; рядів динаміки — для зображення зміни у часі показників досліджуваних аспектів проблеми та ін.

Результати досліджень. Перспективи вдосконалення логістики постачання на молокопереробних підприємствах полягають переважно у стратегічних змінах, які дають не лише економічні, але й соціальні результати. Такий висновок відповідає базовим умовам переходу України до ринкової економіки, вступу до Світової організації торгівлі, європейської інтеграції, адже розвиток нації неможливий без забезпечення її якісною та безпечною молочною продукцією, що вимагає формування ефективної системи постачання відповідної сировини [6]. Тому, враховуючи особливості та переваги логістичної та антикризової системи управління поставками на молокопереробних підприємствах, важливим завданням є оптимізація розміру запасів.

Для оцінювання ефективності постачання сировини на діючих молокопереробних підприємствах Вінницької області авторами проведено групування цих підприємств із застосуванням комбінаційного методу. За цим методом зведення даних здійснюється за двома або більше ознаками. Такими ознаками обрано річний обсяг переробки молочної сировини, закупівельну ціну на 1 т молока, радіус доставки, транспортні витрати на доставку 1 т молока, собівартість реалізованої продукції, фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування. В результаті виділено структурні угруповання, які дозволили виявити найбільш ефективні (група А), середні (групи Б та В) та низько ефективні (група Г) підприємства.

Для оптимізації обсягу поставки слід використовувати ряд моделей, серед яких найбільшого поширення набула «Модель економічно обґрунтованого розміру замовлення EOQ», яка передбачає оптимізацію розміру поставки. Розрахунковий механізм моделі EOQ заснований на мінімізації сукупних операційних витрат на закупівлю і зберігання сировини на переробному підприємстві. Розглянемо механізм моделі EOQ на прикладі постачання сировини на молокопереробні підприємства.

Математично ця модель виражається формулою:

$$\text{ОРП} = \sqrt{\frac{2 \times \text{ОВС} \times V_{\text{пз}}}{V_{\text{сб}}}}, \quad (1)$$

де ОРП — оптимальний розмір партії поставки сировини;

ОВС — об'єм виробничого споживання сировини або матеріалів в даному періоді;

$V_{\text{пз}}$ — вартість розміщення одного замовлення;

$V_{\text{сб}}$ — вартість зберігання одиниці сировини або матеріалів [7].

Відповідно, оптимальний середній розмір партії поставки сировини визначається за формулою:

$$\text{ОСЗ} = \text{ОРП} / 2, \quad (2)$$

де ОСЗ — оптимальний середній розмір партії поставки сировини;

ОРП — оптимальний розмір партії поставки сировини [2].

Розрахунок оптимального розміру виробничих запасів на групах молокопереробних підприємств Вінницької області наведено в табл. 1. Як видно, для всіх груп підприємств, окрім групи В, має місце надлишок виробничих запасів, що пов'язано із створенням сезонних запасів і сезонними особливостями реалізації продукції. На підприємствах групи В з огляду на незначні обсяги виробництва та неповне завантаження обладнання розмір запасів сировини не досягає оптимального, а нестача сировини гальмує можливе зростання обсягів виробництва.

В цілому при таких показниках розміру партії поставки і середнього розміру запасів сировини операційні витрати підприємства на обслуговування запасів будуть мінімальними. Як видно з табл., при зростанні виробничого споживання сировини (що найбільше спостерігається на підприємствах групи А) витрати на розміщення та зберігання сировини усталено зменшуються, а розмір виробничого запасу зростає, що за умови оптимального завантаження обладнання дозволяє знизити собівартість одиниці сировини, яка постачається.

Розрахунок оптимального розміру виробничих запасів на молокопереробних підприємствах Вінницької області у 2009 р.

Показник	Група підприємств			
	Г	В	Б	А
Плановий річний обсяг виробничого споживання сировини, тис. т	5	9	28	60
Середні витрати на заготівлю 1 т молока, грн	2300	2400	2350	2200
Вартість зберігання 1 т молока, грн	112	92	86	75
Оптимальний розмір партії поставки сировини, тис. т	14.33	21.67	39.12	59.33
Оптимальний середній розмір виробничого запасу, тис. т	7.17	10.83	19.56	29.66
Фактичний розмір виробничого споживання сировини, тис. т	9,10	10,60	29,20	59,10
Відхилення фактичного розміру виробничого запасу від оптимального, тис. т: – надлишок – нестача	1,93	0,23	9,64	29,44

Джерело: за даними Головного управління статистики Вінницької області

Розрахунок оптимального розміру виробничих запасів на молокопереробних підприємствах залежить від їх виробничої потужності, а саме від рівня завантаження виробничого обладнання. На молокозаводах групи В недостатнє завантаження машин і обладнання призводить до того, що зменшується обсяг виробництва, і затрати на обслуговування активної частини основних засобів не покриваються тією частиною прибутку, який отримується в результаті переробки сировини та продажу продукції, виробленої за допомогою даного обладнання, і який направляється на

інвестування у виробничі фонди (у підприємств цієї групи в силу збиткової діяльності фактично на сьогодні майже не виділяється коштів на покращення стану основних засобів). З іншої сторони, нестача коштів призводить до зменшення обсягу переробки сировини. Загальна тенденція залежності фінансового стану молокопереробних підприємств від рівня використання запасів показана на рис.

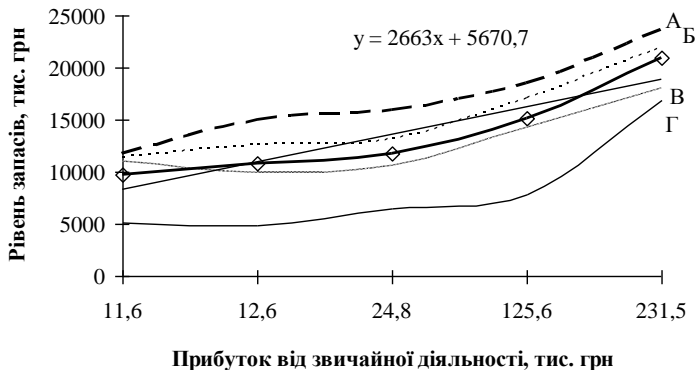

Рис. Тенденція залежності фінансового стану груп молокопереробних підприємств Вінницької області від рівня використання запасів у 2009 р.
Джерело: за даними Головного управління статистики Вінницької області

Як видно з рис., прагнення підприємств відповідно до базових аспектів антикризового управління задовольнити високий рівень попиту на молочну продукцію шляхом додаткового залучення сировини вимагає значного обсягу запасів. У логістичній системі рівень задоволення попиту встановлюється як нормативний параметр стратегії управління постачанням і в господарській практиці молокопереробних підприємств не перевищує 90–95% [4].

Підвищення рівня обслуговування споживачів вимагає збільшення витрат на здійснення ретельнішого контролю за поставками, впровадження автоматизованих систем обліку і контролю матеріальних потоків, на навчання персоналу і підвищення мотивації його праці. Тому собівартість сировини і матеріалів починає зростати більш швидкими темпами, у порівнянні зі зростанням фінансового результату від звичайної діяльності. Це підтверджує і рівняння тренду, яке побудоване для кривої середньої величини прибутку (y) молокопереробних підприємств регіону.

Висновки. Логістичне управління значно відрізняється від управління антикризового. Якщо весь арсенал підходів і методів першого спрямований на розвиток підприємства в довгостроковому аспекті (що включає при цьому і запобігання кризі), то методи останнього націлені виключно на подолання вже назрілої кризи, забезпечення виживання в короткостроковому аспекті.

Таким чином, проблему оптимізації розміру постачання сировини на молокопереробних підприємствах доцільно вирішувати з врахуванням концепції антикризового управління, оскільки ця проблема носить сезонний характер і її зміст змінюється кілька разів на рік. А якщо нарощення обсягів переробки молока передбачає збільшення виробничих потужностей в перспективі, то в цій ситуації вже актуальним стає застосування конкретних аспектів логістичного управління із чітким контролем рівня додаткових витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довгань Р.С. Поглиблення інтеграції у молокопродуктовому підкомплексі // Економіка АПК. — 2009 — № 12. — С. 27–30.
2. Крикавський Є. Логістика. Для економістів: Підручник. — Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. — 448 с.
3. Лисенко А.М. Маркетингова система виробництва та реалізації молокопродукції // Економіка АПК. — 2009. — № 6. — С. 62–66.
4. Логістика: Учебник / Под. ред. Б.А. Аникина: 3-е изд., перераб. и доп. — М. : ИНФРА-М, 2008. — 368 с.
5. Менеджмент організацій / За заг. ред. Л.І. Федулової. — К. : Либідь, 2003. — 448 с.
6. Моргун О.В. Напрями розвитку молочної галузі та молокопереробної промисловості // Економіка АПК. — 2009. — №7. — С. 62.
7. Окландер М.А., Хромов О.П. Промислова логістика: Навч. посібник. — Київ: Центр навчальної літератури, 2004. — 222 с.

Одержано 7.10.10

В статье рассматриваются особенности и отличия логистического и антикризисного управления. В рамках этих систем управления определяется оптимальный объем производственных запасов на группах молокоперерабатывающих предприятий Винницкой области и влияние уровня использования запасов на финансовые результаты деятельности заводов.

Ключевые слова: логистика, антикризисное управление, поставка молока, оптимальный размер запасов, затраты, финансовые результаты.

The article considers peculiarities and differences of logistic and anti-crisis management. According to these systems the optimum volume of production supplies at the Vinnitsa region dairy enterprises and the influence of supplies use level on the financial results of the factories' activity are determined.

Key words: logistics, anti-crisis management, delivery of milk, optimum supply volume, expenses, financial results.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**Збірник наукових праць
УМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА**

**Засновано в 1926 році
Випуск 75**

Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва / Редкол. : А.Ф. Головчук (відп. ред.) та ін. — Умань, 2011.
— Вип. 75. — Ч. 2: Економіка. — 436 с.

Адреса редакції:
20305, вул. Інститутська, 1, м. Умань, Черкаської обл.
Уманський національний університет садівництва, тел. : 4–69–87.

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 13695 від 03.12.07 р.

Підписано до друку 10.02.2011 р. Формат 60x84 1/16. Друк офсет.
Умов.-друк. арк. 25,57. Наклад 100 екз. Зам. №17.

Надруковано: Редакційно-видавничий відділ
Свідоцтво ДК № 2499 від 18.05.2006 р.
Уманського національного університету садівництва
вул. Інтернаціональна, 2, м. Умань, Черкаська обл., 20305